

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בתולה שעברה מהו לכהן גדול

(י"ד ב') שאלו את בן זומא: בתולה שעברה, מהו לכהן גדול? מי חיישינן לדשמואל, דאמר שמואל: יכול אני לבעול כמה בעילות בלא דם. או דלמא דשמואל לא שכיחא.
(ט"ו א') אמר להו: דשמואל לא שכיח, וחיישינן שמא באמבטי עברה.
(ומקשה) והאמר שמואל: כל שכבת זרע שאינו יורה כחץ, אינו מזרעת!?
(ומתרץ) מעיקרא (כשיצאה מן האדם) נמי יורה כחץ הוה.

שיטות הראשונים

בתולה שהיא בעולה: רש"י פירש שהיא אומרת לפני הנישואין בתולה אני. והדיון לגבי נאמנותה¹ ועוד פירש, שברור שהיא בתולה, כגון שכהן גדול נשאה ולא ידע שהיא מעוברת, ומצא לה בתולים ואחר כך נמצאת מעוברת, מהו לקיימה משום "בְּתוּלָה מְעַמְּיוּ יִקַּח". והצד לאוסרה, משום שנבעלה² ורבינו חננאל פירש, שאין הדיון לגבי כהן גדול, אלא לגבי טומאת לידה וקרבת יולדת³. ולא איפשיטא. והרמב"ם השמיט הדין⁴.

לימוד תורה מפי רב הדומה למלאך

(ט"ו ב') (ומקשה) ורבי מאיר, היכי גמר תורה מפומיה דאחר?! והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב⁵ "כִּי שִׁפְטֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת הוּא"? אם דומה הרב למלאך ה' צבאות, יבקשו תורה מפיהו. ואם לאו, אל יבקשו תורה מפיהו.
אמר ריש לקיש: רבי מאיר קרא אשכח ודרש, "הֲטָ אֶזְנְךָ וְיִשְׁמַע דְּבַרֵי חֲכָמִים וְלִבְךָ תִּשְׁמַע לְדַעְתִּי"⁶. לדעתם לא

¹ ואם נאמנת שהיא בתולה, למרות שנבעלה והיא מעוברת, כשרה לכהן גדול. וחיישינן לדשמואל, היינו לקולא, שמשום כך אפשר להאמין לה, ולהכשירה לכהן גדול.

² ובגליון השי"ס לרעק"א, הפנה למשנה למלך (הל' אישות טו, ד, והל' איסורי ביאה יז, ג). ושם (הל' איסורי ביאה) כתב המשנה למלך, שדעת הרא"ש שכל שנבעלה בעילה הראויה להשרת בתולים, אף שלא הושרו הבתולים, חשיבא בעולה. וכתב שם עוד, הן אמת שדין זה של בן זומא לא ראיתי לשום אחד מהמחברים שהביאוהו. והנראה אצלי דסבירא להו לפוסקים, שדברי בן זומא הללו הם דלא כהלכתא. והנה אפילו בנבעלה שלא כדרכה, קיי"ל דחשיבא בעולה ואסורה לכהן. ואפשר דבן זומא פליג בהא, וסבירא ליה דנבעלה שלא כדרכה לא אסירא לכ"ג. ומחלוקת תנאים הוא בפרק הבא על יבמתו. ואין ספק דלדין דקי"ל דאפילו שלא כדרכה חשיבא בעולה, פשיטא דאין הדבר תלוי בהשרת בתולים. ואף שהוא דבר פשוט ואין צורך בזה לראיה וכו', עיי"ש באריכות.

³ ורק אם מביאה התעברה, כשמואל, הריני קורא בה "אִשָּׁה כִּי תִזְרַע וְיִלְדָה זָכָר וְטַמְאָה" (ויקרא, פר' תזריע, יב, ב), וחייבת קרבן לידה, או דלמא אימור באמבטי של מרחץ נתעברה, כגון שירד איש באותה האמבטי ופלט שכבת זרע וירדה אשה וקירבה באותה טיפה של ש"ז ונכנסה בתוך רחמה ונתעברה, וזה מעשה נסים הוא, ואינה טמאה לידה שאין אני קורא בה "אִשָּׁה כִּי תִזְרַע".

⁴ מקורות: רבינו חננאל (ט"ו א').

⁵ מלאכי ב, ז.

⁶ משלי כב, ז.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

נאמר, אלא לדעתי.

רב חנינא אמר מהכא: ⁷ "שְׁמַעֵי בַת וְרָאִי וְהָטִי אֶזְנְךָ וְשִׁכְחֵי עִמָּךְ וּבֵית אָבִיךָ וּגו' (הטי אזנך לשמוע, ואת מעשיהם שכחי ואל תלמדי אותם).

(ומקשה) קשו קראי אהדדי!

לא קשיא, הא בגדול, הא בקטן.

שיטות הראשונים

הא בגדול הא בקטן: רש"י פירש, גדול, היודע לזהר שלא ילמד מעשיו, יכול ללמוד תורה מפיו. **ותוספות** כתבו, דוקא תלמיד חכם יכול ללמוד לפניו, לפי שלא ילמוד ממעשיו. אבל אם אינו תלמיד חכם, אינו רשאי ללמוד לפניו. **והרמב"ם** סתם דבריו, וכתב "הרב שאינו הולך בדרך טובה - אף על פי שחכם גדול הוא וכל העם צריכין לו, אין מתלמדין ממנו עד שיחזור למוטב..." וכן כתב השו"ע.⁸

שולחן ערוך

(יו"ד, הלכות תלמוד תורה, סימן רמו)

ת. הרב שאינו הולך בדרך טובה, אף על פי שחכם גדול הוא וכל העם צריכים לו, אין למדין ממנו עד שיחזור למוטב.

⁷ תהלים מה,יא.

⁸ יו"ד רמות. והקשה הש"ך (ס"ק ח), למה לא חילקו בין גדול לקטן, כמו שחילקה הגמרא אליבא דרבי מאיר? וכתב, דסבירא להו לרמב"ם והשו"ע, שבזמן הזה כולם נחשבים קטנים. ובשם אביו כתב, דמדקאמר ריש לקיש רבי מאיר קרא אשכח ודרש וכו', משמע רבי מאיר סבירא ליה הכי, ואנן לא קיימא לן כוותיה. מקורות: רמב"ם (הל' תלמוד תורה ד,א). תוספות (תענית ז' א', ד"ה אס).